

udaljio vladajuće krugove jedne i druge države i njihove nacionalno-političke programe... Odmah poslije izbijanja ratnih dejstava na srpsko-turskom i crnogorsko-turskom frontu došlo je do proglašenja ujedinjenja Bosne i Srbije od strane bosanskih ustaničkih četa, pošto je nekoliko dana ranije skupština ustaničkih vojvoda u Hercegovini proglasila ujedinjenje Hercegovine sa Crnom Gorom.⁷⁷

2. jula 1876. Crna Gora je objavila rat Turskoj (knez Milan je tu objavu učinio dan ranije). Knjaz Nikola je razvio bojne zastave i sa pobjednom crnogorskom vojskom krenuo da zajedno sa ustanicima ustanku da slavodobitnog maha i libera Hercegovinu od turskih ordija. Mnogi vojni izaslanici, diplomate i dopisnici stranih listova prisustvovali su tog jutra svečanom činu objave rata. Preko crnogorskog brzojavstva svijet je saznao da je Crna Gora prvi put u istoriji objavila rat.

“U četiri ure zasniva prva ratna truba: zbor... Sve je već bilo na nogama; sve se uputi Bogu na molitvu u crkvu. Poslije svršetka službe, Blažo Petrović, koji danas postade adutantom Knjaževim, pročita ratnu proklamaciju u prisustvu mnoštva skupljenog naroda. Usklicima radosti nije bilo kraja. Sa suzom narod je vikao svome Knjazu živio! i srećan put!

... Za tili čas Knjaz sa alajbarjakom istrča na konja pred vojskom s riječima: “Hajdmo braćo u boj sveti! Barjaktare, barjaktar uzmi! “Usklicima nije bilo kraja. Sve se krenu. Tresak konjanika uz polje, vika naroda i zvonjenje zvona uveličavalo je divotni polazak Knjažev u Hercegovinu.”⁷⁸

Crna Gora je uspjela da stavi pod oružje ukupno 50 bataljona od kojih je ka Hercegovini orijentisano 30 (sjeverna vojska pod komandom knjaza Nikole), a prema Vasojevićima i Baru 20. U ovaj broj su uračunati i hercegovački bataljoni (14). Sjeverna vojska je raspolagala ovim bataljonima: Nje guško-cetinjski, Cucko-čeklički, Čevsko-bjelički (Ozrnički) Pješivački, Grahovsko-rudinski, Župsko-lukovski, Drobno-čko-uskočki, Gornjomorački, Rovački, Gornjocrmnički, Piperski, Pavkovičko-vražegrmski, Piperski, Ljevorječki, i

⁷⁷ Rusija i bosansko-hercegovački ustanak 1875-1878, (priredio Branko Pavićević), CANU, knjiga 3, Titograd, 1985, str. 35, 36.

⁷⁸ Vojvoda Gavro Vuković, Memoari, Obod, 1996, str. 248

mjonevesinjski, Donjonevesinjski, Dabarski, Šuma trebinjska, Zubačko-kruševički, Rašnjanski, Popovo-ljubinski, Zavodski, Oputno-rudinski, Banjsko-rudinski, Gornjogatački, Donjogatački, Rudinsko-trepački, Župskopivski, Planinopivski, Jezero-šaranski., ukupno oko 18 500 boraca.

Južna vojska pod komandom Boža Petrovića, predsjednika Senata, imala je 11 bataljona i dio Piperskog bataljona od 4 čete. To su bili bataljoni: Ljubotinjsko-dobro-gradanski, Bratonoški, Donjokučki, Gornjokučki, Ceklinski i Martinićko-brajlovički. U rezervi: Komano-zagarački, Donjolješanski, Gornjolješanski. Ogranak u Krajini: Donjocrmnički i Seosko-šestanski. Ovim ogrankom u Krajini komandovao je vojvoda Matko Durović, a ostalim jedinicama, pod vrhovnom komandom “pospodina Boža” - vojvode Ilija Plamenac i Marko Miljanov svega 73 čete.

Na istočnoj granici bio je Vasojevički odred pod komandom Miljana Vukova. U početku rata imao je 9 bataljona: Donjomorački, Polja kolašinskih, Krajjski (Vasojevički), komanički (Andrijevički), Veličko-šekularski, Polimski, Bučići (Prekograničari), Polički i Gornjoselski (takode sastavljen od nekogtaničara, to jest stanovnika pod turskom okupacijom). Svega je bilo 48 četa. Južna vojska, desno krilo, imala je 1700 boraca.

Crnogorski ratni plan je predviđao ofanzivne operacije prema Hercegovini i prema Srbiji, ali je već u početku rata razbijen, jer se uvidjelo da su crnogorske snage brojno slabe da bi jednovremeno vršile operacije na dva fronta.

Osnovna ideja novog ratnog plana bila je ofanziva glavnih snaga na hercegovačkom frontu u cilju oslobodenja Hercegovine i njenog ujedinjenja sa Crnom Gorom. Pomoćne snage na istočnom frontu imale su defanzivnu ulogu. Njihov je zadatak bio odbrana granica Crne Gore od upada turskih snaga iz rejonu Bara, Podgorice i Kolašina i zaštita Kuča i Vasojevića od turske podmizde. Poslije završenih operacija Sjeverne vojske od Hercegovini, trebalo je pregrupisati snage i – u sadejstvu sa je-

⁷⁹ Mihailin Mijušković, Velike crnogorske bitke Vučji do-Fundina, Titograd, 1997, str. 142.